

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

28.03.2019

г. Заинск

№ 165

**"2019-2023 елларга Зэй муниципаль
районында кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү»
муниципаль программаны раслау турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законы, «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2007 елның 24 июлдәгә 209-ФЗ номерлы Федераль законы, «Кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерү турында» 2010 елның 21 гыйнварындагы 7-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районы Уставының 45 статьясы нигезендә , Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районы Башкарма комитеты

каrar бирә:

1. «2019-2023 елларга Зэй муниципаль районында кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү» муниципаль программасын расларга.
2. Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районы Башкарма комитетының «2017-19 елларга Зэй муниципаль районының Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына ярдәм итү һәм үстерү «муниципаль программасын раслау турында» 2016 елның 26 декабрдәгә 2987 номерлы карары үз көчен югалткан дип танырга.
3. Әлеге карарны билгеләнгән тәртиптә массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарырга һәм Зэй муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга.
4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз жаваплылыгымда калдырам.

Башкарма комитет җитәкчесе

И.Ф. Хафизов

А.Н. Симашева
3 41 33

Юрист

1. 2019-2023 елларга Зэй муниципаль районында кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү муниципаль программасы ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	2019-2023 елларга Зэй муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү муниципаль программасы
Программа эшләү өчен нигез	<p>«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 131 номерлы Федераль законы;</p> <p>«Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 209 нчы Федераль законы;</p> <p>Россия Федерациясе Президентының 491 номерлы Указы «Россия Федерациясендә кече эшкуарлыкка дәүләт ярдәме күрсәтүнең беренче чираттагы чаралары турында»; «Кече һәм урта эшкуарлык һәм индивидуаль эшкуарларга ярдәм итү " милли программасы»</p> <p>«Татарстан Республикасында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 7 номерлы Татарстан Республикасы законы</p> <p>«2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәрге план чорына Зэй муниципаль районының социаль - икътисадый үсеше стратегиясе» муниципаль максатчан программасы</p> <p>Муниципальная целевая программа «Стратегия социально - экономического развития Заинского муниципального района на 2016-2021 годы и плановый период до 2030 года»</p>
Программаның максаты һәм бурычлары	<p>Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен уңай Икътисадый, хокукый һәм оештыру шартларын һәм инструментларын формалаштыру</p> <p>Программаның бурычлары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кече бизнесның инновацион инфраструктурасын үстерүгә ярдәм итү; 2. Эшмәкәрнең уңай образын булдыру, бизнес алып барырга сәләтле кешеләрне ачыклау; 3. Популяризация, яңа салым режимын өчен самозанятых; 4.4. КУЭ субъектларының халыкара базарларга чыгуына ярдәм итү. <p>Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен уңай Икътисадый, хокукый</p>

	<p>һәм оештыру шартларын һәм инструментларын формалаштыру</p> <p>Программаның бурычлары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кече бизнесның инновацион инфраструктурасын үстерүгә ярдәм итү; 2. Эшмәкәрнең уңай образын булдыру, бизнес алып барырга сәләтле кешеләрне ачыклау; 3. Үзмәшгульләр өчен яңа салым режимын популярлаштыру; <p>КУЭ субъектларының халыкара базарларга чыгуына ярдәм итү.</p>
Максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләр программасы	<p>Программаны гамәлгә ашыру буенча реализация 2019 ел дәрәжәсенә үсешенә китерергә тиеш:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 мең кешегә исәпләгәндә кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары саны-34,8 берәмлек (үсеш 1,27 тапкыр); - кече һәм урта эшмәкәрлек белән шөгьльләнүчеләр саны – 5363 кеше. (үсеш 1,1 тапкыр), <u>шул исәптән үзмәшгуль гражданнарны легальләштерү – 696 чел.</u>; - КУЭ субъектларының ВТПда өлеше – 17,8% <u>үсеш</u>% <u>пункты</u>
Программаны гамәлгә ашыру сроклары	2019 - 2023 еллар
Программаны башкаручылар	<p>Зэй муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлегә,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы, - Зэй муниципаль районының мәшгульлек үзәге. (киләшү буенча) - Эшмәкәрлек жәмгыяте
Финанслау күләме һәм чыганақлары	<p>Финанслауның гомуми күләме 350 750,0 мең сум, шул исәптән Зэй муниципаль районының жирле бюджет акчалары хисабына 750 мең сум (ел саен 150 мең сум), 350 млн сум предприятиеләр акчасы</p> <p>2019 ел – 50 150 мең сум; 2020 ел – 55 150 мең сум; 2021 ел – 60 150 мең сум; 2022 ел – 70 150 мең сум; 2023 ел – 115 150 мең сум;</p> <p>Программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм тиешле елга һәм план чорына Зэй муниципаль районы</p>

	бюджеты проектын формалаштырганда ел саен төгәлләштерелергә тиеш.
Программаның үтәлешен контрольдә тоту	Зэй муниципаль районы башкарма комитеты; Икътисад бүлеге; Программа чараларын тормышка ашыру өчен жаваплы структуралар
Программаны тормышка ашыруның төп нәтижәләре	<p><u>- Район икътисадында кече һәм урта бизнесның йогынтысы үсешен тәэмин итү</u></p> <p><u>- Уңайлы инновацион инфраструктура һәм эшлекле климат булдыру</u></p> <p><u>- Кече эшмәкәрлек субъектларының гамәлдәге дәүләт һәм муниципаль программаларда катнашу активлыгын арттыру</u></p> <p><u>- Кече бизнесның ролен һәм әһәмиятен арттыру, аны һәрьяклап популярлаштыру хисабына</u></p> <p><u>- Үзмәшгуль халыкның өлешен арттыру</u></p> <p>—Экспортка юнәлдерелгән продукция күләменең үсеше— программаны гамәлгә ашыру кысаларында оештырылган эш урыннары саны 612 берәмлек;</p> <p>— уку узган кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары белгечләре саны</p> <p>һәм үз квалификацияләрен күтәрүчеләр 268 кеше;</p> <p>— муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында, муниципаль берәмлекнең норматив, белешмә һәм коммерция мәғлүматларынан киң файдалануны тәэмин итү максатында;</p> <p>Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары өчен басылын чыккан материаллар саны;</p> <p>төбәк һәм федераль дәрәжәдәге;</p> <p>— елга 10 берәмлеккә кадәр.</p>

2. КЫСКАЧА КЕРЕШ

Кече һәм урта бизнесны үстерү тормыш дәрәжәсен күтәрү, урта сыйныф барлыкка килү һәм тотрыклы социаль-икътисадый мохит формалаштыру шартларының берсе булып тора. Халыкара практикада кече һәм урта эшкуарлык урта класслы нигез булып торучы эшләүче халыкның 50-60% ка кадәр мәшгуль. Халыкның гомуми санындагы урта сыйныф өлешен арттыру бурычы федераль, республика һәм муниципаль дәрәжәдә куелган.

Кече бизнесны үстерү-дөнъяның күп илләре хөкүмәтләре алдына куела торган төп бурычларның берсе. Кече бизнес-базар хужалыгының төп секторларының берсе, ул

ил икътисадының состав өлеше булып тора һәм дәүләт бюджетының сизелерлек өлешен формалаштыра.

Кече бизнесны үстерү-яңа эш башлаучы эшмәкәрләргә ярдәм итүгә, аерым алганда, эшчәнлекне рәсмиләштерү процедурасын гадиләштерүгә, салым ташламалары, субсидияләр, грантлар, консультацияләр һәм бушлай курслар бирүгә юнәлдерелгән чаралар комплексы. Төп бурыч – кече бизнесның нормаль формалашуын һәм эшләвен тәмин итү, эшчәнлекнең төрле өлкәләрендә югары конкуренция булдыру, икътисадның нормаль эше өчен «нигез» булдыру һәм кече бизнес салымнары хисабына казнаны тулыландыру.

Кече һәм урта эшкуарлык икътисад өчен тотрыкландыручы факторга ия – бу базарның конъюктурасына сыгылмалык һәм жайлаштыру, житештерү структурасын тиз арада үзгәртү, яңа технологияләр булдыру һәм куллану сәләте.

Кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү социаль проблемаларны гына хәл итеп калмыйча, Зәй муниципаль районының икътисади үсешенә дә нигез булып тора.

3. ПРОГРАММАНЫҢ ГОМУМИ ӨЛЕШЕ

3.1. ПРОГРАММАНЫҢ МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ

Программаның стратегик максаты булып тора:

- Зәй муниципаль районының төбәк продуктында кече һәм урта предприятиеләр санын һәм тулаем өстәмә кыйммәт өлешен арттыру өчен шартлар тудыру юлы белән эшкуарлык конкурентлылык сәләтен үстерүне тәмин итү;

- яңа эш урыннары булдыру ысулы буларак, Зәй муниципаль районының Кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен уңай икътисадый, хокукый һәм оештыру шартларын формалаштыру, жирле бюджетларны тулыландыру чыганакларының берсе буларак, оптималь территорияль һәм тармак икътисадын формалаштыруның иң мөһим компоненты буларак, Зәй муниципаль районының Кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен уңай икътисадый, хокукый һәм оештыру шартларын формалаштыру. Программаны тормышка ашыруның төп максатлары булып тора:

- Зәй муниципаль районы территориясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә булышлык күрсәтү;

- КУЭ субъектларына үзләре житештергән товарларны (эшләрне, хезмәт күрсәтүләрне) алга этәрүдә ярдәм күрсәтү;

- халыкны эш белән тәмин итү һәм үзмәшгульлекне үстерү.

Программаның төп бурычлары булып тора:

1. эшкуарлыкны үстерү өчен уңайлы мохит булдыру һәм административ киртәләрне киметү;

2. эшкуарлыкка мөлкәти ярдәм күрсәтү;

3. кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына консультация һәм мәгълүмати ярдәм күрсәтү;

4. кадрлар эзерлэү, яңадан эзерлэү һәм квалификацияләрен күтәрү өлкәсендә КУЭ субъектларына ярдәм итү;

5. эшкуарлык эшчәнлеген пропагандалау һәм популярлаштыру;

6. өстенлекле юнәлешлэргә ярдәм итү.

2023 елга бурычлар

Шәхси эшмәкәрләрне дә кертеп, эшмәкәрләр саны, шул исәптән хисабына да: формаль булмаган мәшгульлекне киметү <u>хисабына</u> , кеше.	ачыклана 4951
- ВТПда кече һәм урта эшмәкәрлек өлеше, %	18
КУЭда мәшгульлек өлеше - СМСП саны	ачыклана 1 863
- муниципаль һәм дәүләт сатып алуларында СМП катнашучылар саны, берәмл.	35
- СМП булып торган экспортёрлар өлеше, шул исәптән ИП, чимал экспортының гомуми күләмендә, %	0,51
- сәнәгать парклары резидентлары саны, берәмл.	15

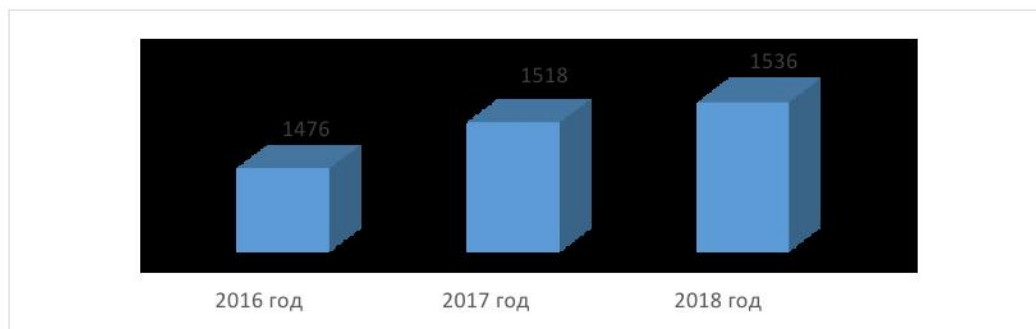
Программа чараларын гамәлгә ашыру 2019 елдан 2023 елга кадәр каралган.

3.2. Агымдагы ситуацияне анализлау, Зэй муниципаль районында КУЭ үсеше проблемаларын бәяләү

Районда икътисади мохит сыйфатының төп индикаторларының берсе-кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары саны күрсәткече.

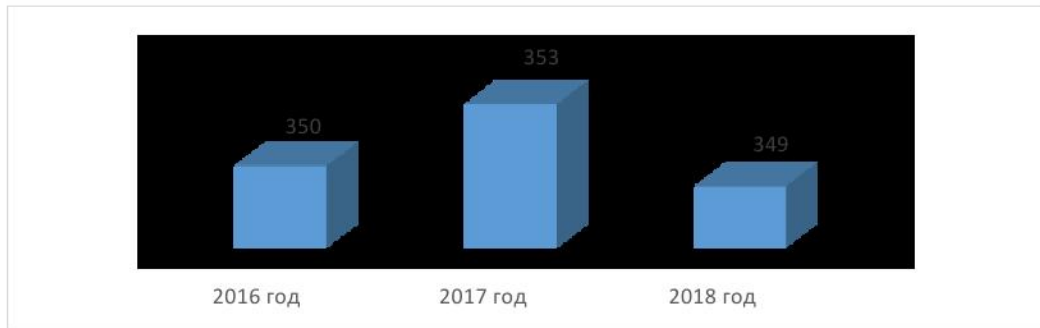
Булган мәгълүматларга караганда 01.01.2019 кече эшмәкәрлек субъектлары саны 1536 берәмлек, шул исәптән 349 - микро һәм кече предприятелиләр, 3 - урта, 1184 - шәхси эшмәкәрләр.

Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының гомуми саны, берәмл.

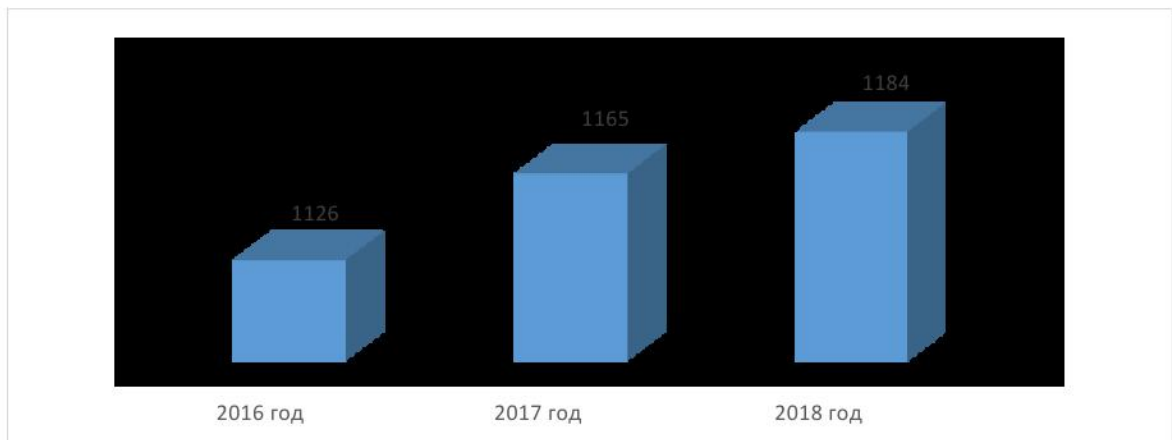
2017 ел белән чагыштырганда, эшкуарлык субъектларының гомуми саны 18 берәмлеккә артты.

Кече һәм урта предприятиеләр саны, берәмл.

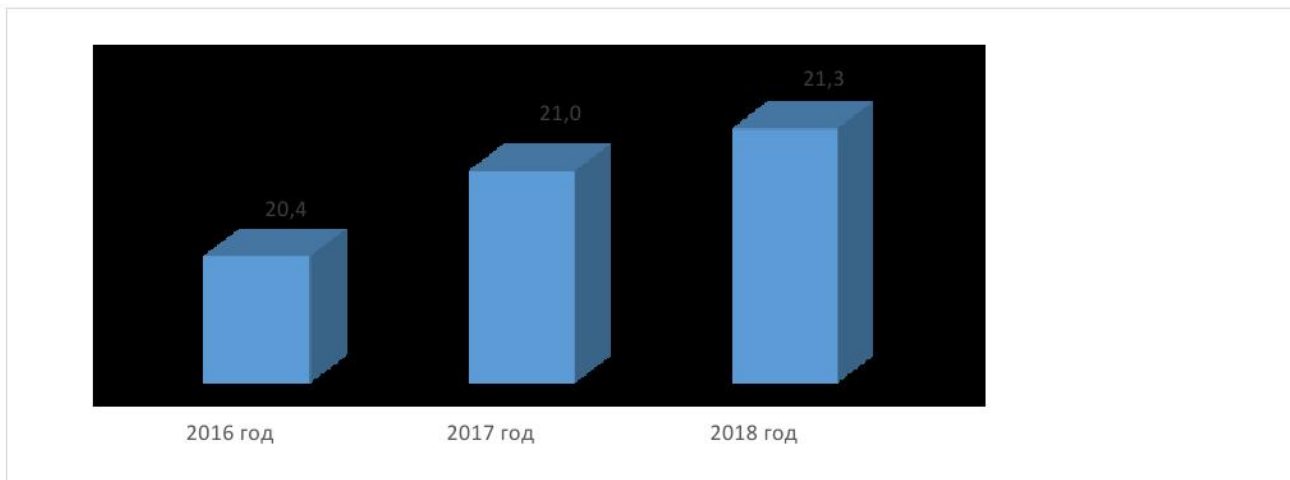

Шәхси эшмәкәрләр саны ~~2016~~ 2017 ел белән чагыштырганда 19 берәмлеккә арткан. (101,6%).

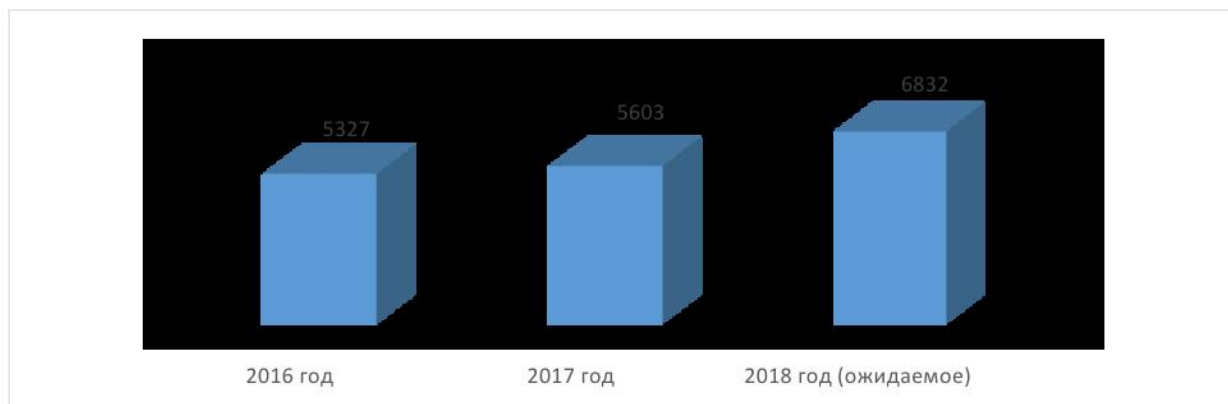
Теркәлгән шәхси эшмәкәрләр саны, берәмл.

Кече һәм микропредприятиеләр хезмәткәрләренең уртача айлык хезмәт хакы 01.01.2018г. – 21,3 мең сум, 01.01.2017елга – 21,0 мең сум тәшкил итә.

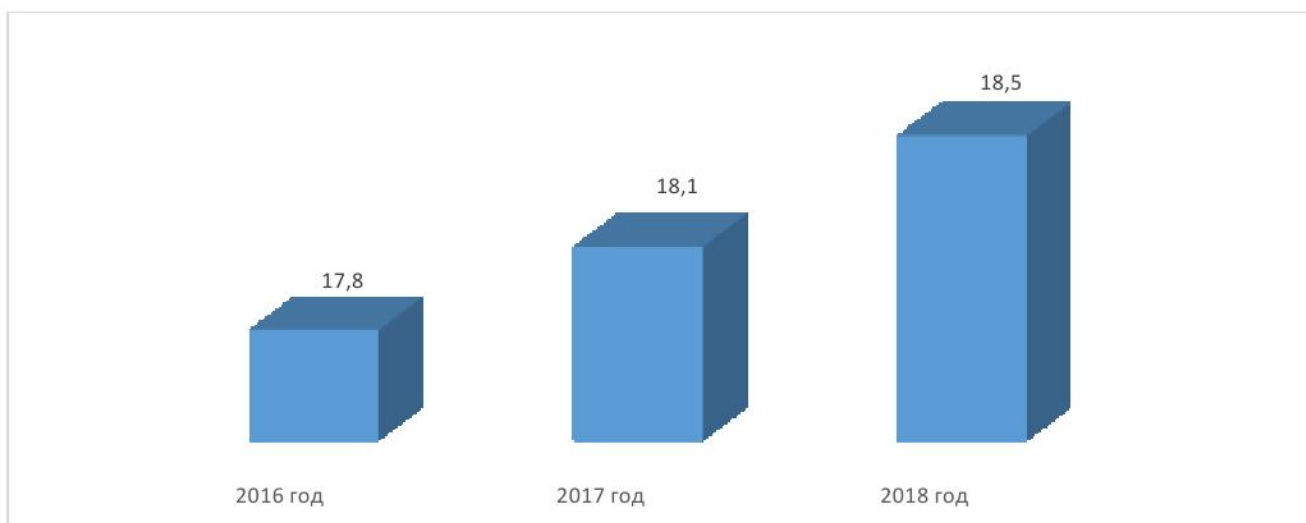
01.01.2018 елга кече һәм микропредприятиеләр көтелгән әйләнеше 6 832 млн. сум тәнкил-итте тәшкил итәчәк, бу еллык күрсәткечләреннән 121,9 % ка артыграк.

Бүгенге көндә Зәй районы күрсәткечләре, республиканың көньяк-көнчыгышындагы нефть чыгару районнарының күпчелеге кебек үк, эре предприятиеләрне (энергетика, машина төзелеше, шикәр сәнәгате) үстерүгә юнәлдерелгән шактый тыйнак – кече бизнес өлеше, бәяләүләр буенча, 11 проценттан артмый.

Әлеге күрсәткечне уртача республика дәрәжәсенә (булса да) житкерү өчен районга бу сегментта 4,5-5 млрд. сумга үсеш алырга кирәк. Башка житди инвестицияләр булмаганда бу өлкәдә үзгәрешләр көтү кыен.

2018 елда районның берләштерелгән бюджетына кече һәм урта бизнес субъектларыннан көтелә торган салым керемнәре һәм жыемнар объекты. 18,5млн.сум тәнкил-итте тәшкил итә, бюджетның үз керемнәренә гомуми күләменнән яисә (101,9%).

Районда 4 ел дәвамында (2014 елның декабреннән) район өчен әһәмиятле проектлар, шул исәптән кече бизнес субъектлары карала торган Икътисадый Совет эшләп килә. Бу чорда икътисад Советының 132 утырышы үткәрелде, шул исәптән 82 се – кече һәм урта бизнес проектларын карау буенча.

Ярдәм итүнең бер формасы булып кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына мөлкәт ярдәме күрсәтү, шул исәптән муниципаль милекне арендага бирү тора. 2018 елда. 2219,18 кв.м күчемсез милек арендага тапшырылган, шуларның 1854 кв. м кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына, бу арендага бирелгән гомуми мәйданның 83% ын тәшкил итә. 2018 ел ахырына. 2,4 мең кв.м мәйданда арендага тапшырылган, шулардан 1,82 кв. м. (76%) кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына.

Соңгы 3 елда районда 36 берәмлек күчмә һәм күчемсез милек сату буенча 21 аукцион үткәрелде, шуларның 9сы эшмәкәрлек субъектлары тарафыннан сатып алынды.

Зәй муниципаль районының рәсми сайтында эшмәкәрләр өчен районда буш мәйданнар турында да мәгълүмат урнаштырылган.

Эшкуарлыкка ярдәм итүнең тагын бер мөһим юнәлеше-муниципаль сатып алулар аша кече бизнес продукциясенә һәм хезмәт күрсәтүләренә ихтыяжны стимуллаштыру.

Сатып алуларның федераль контракт системасы нигезендә, муниципаль заказчылар кече предприятиеләр өчен гомуми еллык күләмнең 15% тан да ким

булмаган өлөшөн урнаштырырга тиеш. Соңгы 3 елда уңай динамика саклана. 2018 елда откан торгларның гомуми күләмәннән кече һәм урта эшкуарлык субъектлары өлөшөнә 85% (213 контракт) туры килә.

Зэй муниципаль районы территориясендә эшлөүче КУЭ субъектлары структурасы (01.01.2019 елга булган мәгълүматлар буенча):

Күпләп һәм ваклап сату	24,5%
Төзелеш оешмалары	21,6%
<u>Транспорт һәм саклау</u>	13,6%
<u>Фәнни-техник эшчәнлек</u>	7,2%
<u>Эшкәртү производстволары предприятиеләре</u>	6,8%
<u>Авыл хужалыгы предприятиеләре Күчәмеез—милек белән операцияләр, аренда һәм хезмәт күрсәтү белән шөгыльләнүче предприятиеләр</u>	3,7%
<u>Эшкәртү — производстволары — предприятиеләрен административ эшчәнлегә</u>	3,7%
<u>Су белән тәэмин итү һәм ташландык суларны агызу</u> <u>Авыл хужалыгы предприятиеләре</u>	2,9%
<u>Кунакханәләр эшчәнлегә</u>	2,9%
Файдалы казылмалар чыгару	1,1%
Башка тармаклар	12%

Структура КУЭ субъектларының хезмәт күрсәтү өлкәсендә югары өлөшә белән характерлана-(26,0%) , күпләп һәм ваклап сату (24,05%).

Кече һәм урта бизнес структурасында барлыгы 3463 кеше эшли, шул исәптән кече һәм микропредприятиеләрдә – 2140 кеше, урта предприятиеләрдә – 139 кеше, шәхси эшмәкәрләрдә – 1184 кеше. Районның барлык предприятиеләре һәм оешмалары хезмәткәрләренә гомуми санында Кече бизнестә мәшгульләр өлөшә 31,6% тәшкил итә.

2019 ел башына Зэй муниципаль районы территориясендә теркәлгән эшсезлек дәрәжәсе икътисади актив халыкның 0,41% тәшкил иткән, мәшгульлек үзәгендә 125 кеше теркәлгән. Районда халыкны эш белән тәэмин итү проблемасы кискен тора, бигрәк тә авыл жирлегендә яши торган халыкның 25 %.

Халыкның үз бизнесында үзмәшгульлеген тәэмин итү эшсезлек проблемаларын хәл итү һәм муниципаль берәмлекнең кеше капиталы потенциалын тормышка ашыру чыганакаларының берсе булып тора.

Шуны да билгеләп үтәргә кирәк, Зэй муниципаль районында Кече эшмәкәрлекне үстерү дәрәжәсе базар икътисадының нәтижәлә эшлөвенең оптималь күрсәткечләренә ирешмәгән әле, монда, икътисадый яктан алга киткән илләр

тәжрибәсе күрсәткәнчә, 1000 кешегә 40 тан артык кече эшмәкәрлек субъекты туры килә, мәшгульләр өлеше 40% тан артык. Мәшгульлек күрсәткече кече эшмәкәрлек өлкәсендәгә хәлне объектив чагылдыра һәм Зәй муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше стратегиясе индикаторларының берсе булып тора.

Соңгы елларда КУЭ субъектлары эшчәнлегенең гомуми мохитен яхшыртуда уңай тенденцияләргә карамастан, аны торгызуны тоткарлый торган проблемалар бетерелмәгән, шул исәптән:

- КУЭ эшчәнлеген жайга салучы закон базасының тотрыксызлыгы һәм төгәлсезлеге, ТӨР КО турында Федераль закон;
- финанс һәм инвестицион ресурслар житмәү (үз капиталы һәм әйләнештәге акчаларның житәрлек булмавы));
- кыенлыктар белән банк кредиты алу һәм югары кредит ставкасы;
- хокукый, финанс, салым законнары мәсьәләләрендә СМСП ның күп кенә житәкчеләрен һәм шәхси эшкуарларны әзерләүнең житәрлек дәрәжәдә булмавы;
- КУЭ субъектларының ресурслар, шул исәптән житештерү майданнары һәм эре предприятиеләрнең технологик жиһазларыннан артык булуы турындагы мәгълүматка үтемлелеге чикләнә, алар кече һәм урта предприятиеләр тарафыннан базар әйләнешенә жәлеп ителергә мөмкин.

Эшкуарлык бергәлеге арасында сораштыру мәгълүматлары

Кредит алуны хуплау күрсәткече	40% артмаган
Дәүләт ярдәме куллану	3% артмаган
Кулланучылар ихтыяжын киметү	60%
Искергән технология, жиһазлар	46%
Персоналны жыюда катлаулылык	35%
Яңалыктарны гамәли куллануда катлаулылык:	
- меркурий системасы	8%
- онлайн-кассалар	5%
- ЕГАИС	3%

Шулай итеп, кече һәм урта бизнеска региональ һәм дәүләт ярдәме системасы булган КУЭда комплекслы муниципаль ярдәм күрсәтү системасын булдыру зарур.

Эшкуарлыкка ярдәм итү һәм аны үстерү мәсьәләсендә нәтижәле эзлекле сәясәт үткәрү муниципаль берәмлекнең икътисадый үсешенә этәргеч бирәчәк.

Сораштыру нигезендә, эшкуарларның 28% ы үз бизнесларын үстерү планнары турында белдергән.

Зәй муниципаль районында кече һәм урта бизнесны үстерүнең төп трендлары

Конкуренция дәрәжәсен бәяләү	57% - бик югары 31% - югары 6% - уртача
Бизнес планнары турында белдергән кече һәм урта	28% - планда бар

предприятиеләр саны	72% - алдагы перспективада юк
---------------------	-------------------------------

Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары, гариза бирүче

Яңа географик базарларга чыгу планнары турында	26% - планда бар 74% - юк
Бизнесны киңәйтүдә каршылыклар булу турында	82% - аерым каршылыклар юк 18% - җавап бирергә кыенсынган

Шул ук вакытта шул ук сораштыру нигезендә көндәшлеккә сәләтлелек үсешенә йогынты ясаган (процентларда)

Яңа жиһазлар һәм технологияләр сатып алу	46%
Персоналны уку	41%
Чыгымнарны оптимальләштерү	13%

3.3. ИКЪТИСАДНЫҢ ТӨРЛЕ САЙЛАНГАН СЕКТОРЛАРЫНДА КУЭ ҮСЕШЕ

Кече бизнесның иң эре секторларының берсе-эшкәртү сәнәгате өлкәсе. Биредә КУЭ санының 18% тан артыграгы эшли (бу өлкәдә эшләрчеләр дәрәжәсе буенча ул сәүдәдән соң 2 нче урында тора). Әлеге сегментның мөһим предприятиеләре арасында - "Зэй крекер» **ЯАЖ** (хезмәткәрләр саны-87 кеше). Компания үз брендын эшләде, үз продукциясенә бөтен линейкасына сертификация узды (72 төр печенья һәм конфет чыгарыла). Федераль чөлтәренә «Ашан», «Тандер»АЖ чыкты. Башка республика һәм федераль чөлтәргә керү шартлары буенча эш алып бара. Житештерү үсеше 2018 елда. 10% тәшкит иткән. Ирекле акча жиһазларны реконструкцияләүгә һәм алмаштыруга юнәлдерелгән, яңа заманча котельня төзелгән. Предприятиенә планнарында-продукцияне сату географиясен киңәйтү (Россия, Казахстан, Урта Азия республикалары базарларына чыгу). Ирекле акча жиһазларны реконструкцияләүгә һәм алмаштыруга юнәлдерелгән, яңа заманча котельня төзелгән. Предприятиенә планнарында-продукцияне сату географиясен киңәйтү (Россия, Казахстан, Урта Азия республикалары базарларына чыгу).

Икмәк пешерү өлкәсендә 7 МСП эшли. «Зэй икмәге» ЖЧЖ (28 кеше саны, житештерү үсеше-~~2010~~%) – икмәк һәм икмәк – күмәч айберләре житештерүчеләр арасында иң эресе (26 төр продукция чыгара, районда әлеге сегмент житештерү базарының 65% ын алып тора). Продукция шәһәр һәм районның 118 сәүдә ноктасында, шул исәптән барлык федераль һәм төбәк чөлтәрләрендә дә сатыла. Якын планнарда-Кама арьягы һәм республиканың бөтен Көнъяк-Көнчыгыш шәһәрләре базарларына чыгу. Югары өстәмә бәягә «Протон» ЖЧЖ продукциясе

ия, ул нефть чыгарганда кулланыла торган ингредиентлар чыгара. Продукция «Татнефть» структур бүлекчэләрендә, Россия кече нефть компанияләрендә кулланыла. Предприятиенең планнарында-Көнбатыш һәм Көнчыгыш Себер базарларына чыгу, бу төбәкләрдә нефть чыгаруны житештерүче алдынгы компанияләр белән контрактларны киңәйтү. Аз санга карамастан (30 кеше), бу КУЭ жирле бюджетның керем өлешен формалаштыруга зур өлеш кертә (ел саен 10 млн.сумнан да ким түгел).

Металл конструкцияләрне житештерү өлкәсен үстерү потенциалы югары. «Гидромонтаж» фирмасының бушаган майданчыкларында акрынлап «Миа-Строй» ЖЧЖ (ТАНЕКО, ТАИФ компанияләреннән заказлар) күләмен арттыра.

2018 елның апреленнән яңа майданчыкта «МеталлСтальКонструкция» ЖЧЖ металл эшләнмәләр житештерә башлады (36 кеше). 2019-2020 елларга хезмәткәрләр санын 75 кешегә житкерү каралган (Чиләбе, Көнъяк Урал предприятиеләре белән контрактлар).

«Татнефть» ГАЖ партнерларының берсе - «Интерстрой» компаниясе, инде берничә ел металл конструкцияләр ясау буенча нефтьчеләрнең заказларын үти.

Акрынлап агач эшкәртү өлкәсе үсешен арттыра, үз урыннарын таба. Халыкка цилиндрланган бүрәнәдән («Форестер» Орман ЖЧЖ) буралар, заманча өч катлы агач тәрәзәләр сорау зур.

Элеккеге Зәйара майданнарда ИП Батьков поддоннар ясау буенча цех ачты. Төп заказчы – «Завод Техно» ЖЧЖнең Зәй предприятиесе. Алдагы 5 ел эчендә хезмәткәрләр санын 20 кешегә житкерү планлаштырыла, шулай ук «Зәй шикәре» АЖ белән тәмин итү турында килешү төзелде.

Шулай итеп, районда барлыкка килгән икътисадның традицион структурасы Кече һәм урта бизнес предприятиеләре хисабына эшкәртү производстволарының өлешен арттыру ягына үзгәрчәк. Якындагы елларда икътисадның бу секторында 50дән дә ким булмаган яңа эш урыны булдырылачак. Шулай ук вакытта кече һәм урта бизнес эре бизнес өчен кызыксыз эшчәнлек өлкәләрендә үсәргә планлаштыра. Бу, үз чиратында, тотрыклы салым кертемнәрен тәмин итәргә, продукциянең яңа төрләрен һәм икътисадый юнәлешләрен тиз арада үзләштерергә мөмкинлек бирәчәк.

3.4. КУЛЛАНУ БАЗАРЫН ҮСТЕРҮ

Зәй муниципаль районы буенча 348 предприятие сәүдә эшчәнлеген алып бара. Соңгы ел эчендә 8 кибет ачылды. 2018 елда сәүдә предприятиеләренең товар әйләнеше ~~5927~~ 5727 млн. сум тәшкит итте, узган ел белән чагыштырганда үсеш 103%, шулардан азык-төлек товарлары төркеме товар әйләнеше 3549 млн.сум, азык-төлек булмаган товарлар төркеме товар әйләнеше 2178 млн. сум. 2018 елда шәһәрдә яшәүче бер кешегә 107,5 мең сумлык товар сатылган, үсеш узган ел белән чагыштырганда 104% тәшкит иткән.

Шәһәр территориясендә азык-төлек һәм азык-төлек булмаган товарлар төркемен сату буенча 1 базар урнашкан. 2018 елда базар сәүдәсе товар әйләнеше 790 млн. сум тәшкил итте.

Стационар сәүдә предприятиеләрендә эшләүчеләр саны 1090 кеше. Уртача хезмәт хакы 19650 сум, узган ел белән чагыштырганда 103% ка арткан.

Зәй муниципаль районында базарларны исәпкә алып 29480 кв.метр сәүдә мәйданнары исәпләнә. Мең кешегә сәүдә мәйданының 534,7 квадрат метры туры килә.

2018 елда Зәй муниципаль районында-4613 урынга исәпләнгән 81 жәмәгать туклануы предприятиесе, шуларның 39 ы жәмәгать туклануы предприятиесе. 2018 ел дәвамында 5 жәмәгать туклануы предприятиесе ачылды. Жәмәгать туклануы предприятиеләре товар әйләнеше 210,6 млн. сум тәшкил итте, үсеш узган ел белән чагыштырганда 101,7%. Жәмәгать туклануы гомуми әйләнешенең 65% - ын үз житештергән продукция өлеше тәшкил итә. Бер кешегә 3819,8 сумга жәмәгать туклануы хезмәте күрсәтелгән, үсеш узган ел белән чагыштырганда 102,8%. Жәмәгать туклануы предприятиеләрендә эшләүчеләр саны 234 кеше. Уртача хезмәт хакы 16850 сум тәшкил итте, 2017 ел белән чагыштырганда 115,3% ка үсеш.

Шәһәрдә халыкка көнкүреш хезмәте күрсәтү буенча 70 предприятие эшли. 2018 елда товар әйләнеше 252 млн. сум тәшкил итте, узган ел белән чагыштырганда үсеш 106,6 %. Эшчеләр саны-240 кеше. Уртача хезмәт хакы 15650 сум, үсеш 106,8%.

Районның иң яхшы үзенчәлекләреннән берсе-кече бизнесны диверсификацияләү шактый югары. Әгәр 5 ел элек ваклап сату һәм барлык кулланучылар базары өлеше КУЭ өлкәсе (гамәлдәге субъектлар саны буенча) 40% тан артык булса, хәзер ул иң югары булса да, 24% тан артмый. КУЭ структурасында куллану базарының өлеше кимүнең төп сәбәбе-бу өлкәдә, бигрәк тә азык-төлек продуктларын ваклап сату өлкәсендә конкуренция югары. 2015 елдан бирле районда 4860 кв.метр сәүдә мәйданы файдалануга тапшырылган, шуларның 82% - ы азык-төлек сегментында.

Нәтижәдә, 2018 ел ахырына 1 кешегә сәүдә мәйданчыклары белән тәмин ителеш 1000 кешегә 538 кв. метрга житте (2015 ел белән чагыштырганда 20% ка үсеш). Шул ук вакытта соңгы елларда жирле эшмәкәрләр тарафыннан чөлтәр компанияләре форматында сәүдә үзәкләре төзү яңалык булып тора. Әлеге схема буенча ИП Биктиев Н.Р. (Нариманов ур.), ИП Тазиев А.А. (Төзүчеләр ур.) тарафыннан АХО Тандер АЖ «Магнит» кибетләрен урнаштыру өчен сәүдә объектлары, «Пятерочка» кибетләре өчен X5 Retail Group - ИП Токмаков И.В. (Нефтяниклар ур.), ИП Тихонов Н.Н. (Тавлин ур.), ИП Шагиев Л.М. тарафыннан (реконструкция, Жинү проспекты ур.) сәүдә объектлары төзелде. Соңгы 3 елда гына файдалануга тапшырылган һәм арендага тапшырылган сәүдә мәйданнарының гомуми саны 3480 кв. метр яки әлеге сегментта эшләүче барлык мәйданнарның

16% тәшкил итә. Нәтижәдә, әлеге ике федераль челтәрнең өлеше 42% тәшкил итте, ә монополь концентрациясе дәрәжәсе (Херфиндаль-Хиршман индексы буенча), ягъни икътисадның төп тармаклары арасында көндәшлекле мохитнең киеренкелеге күрсәткече иң югары (1306) булып чыкты.

Тармак	Товар базарларында 3 эре товар белән тәэмин итүчеләр (житештерүчеләр) өлеше	Көндәшлекле мохит киеренкелеге индикаторы
Ваклап сату	62	1306
Эшкәртү предприятиеләре	35	457
Төзелеш тармагы	28	262
Транспорт	48	864
Хезмәтләр һәм аренда	27	245

Бу трендны саклау белән беррәттән, якындагы елларда кулланучылар базары өлкәсендә торак йортларның үзләренә һәм торак микрорайоннарның «якында» урнашкан эконом-класс кишетләрен үстерү (төзү, реконструкцияләү) дәвам итәчәк. СМП саны буенча ваклап сату сегменты өстенлек итә (ваклап сату СМП санының 58% ы). Бу өлкәдә иң актив уенчылар булып «Апрель» ЖЧЖ тора, ул бу классның 5 кишетенә ия, шул ук вакытта аларның 2се соңгы 3 елда файдалануга тапшырылган. Нәтижәдә, әлеге жирле эшмәкәр башка челтәрләр, шул исәптән федераль челтәрләр белән көндәшлек итүдә, ваклап сату кулланучылар базарында булу өлешен саклап кына калмыйча, арттырырга да мөмкин булды. Якындагы елларда, «яңа уенчылар» барлыкка килүне исәпкә алып, бу сегмент тагын да көндәшләрәк булачак.

Якындагы елларда «франшизу»әше башка мөһим юнәлеш булачак. Бүгенге көндә ИП Шалафаевым А.А. эре Мәскәү фирмасы белән франшиза шартлары буенча эшләү өчен 2 мең кв. метрдан артык мәйданлы сәүдә үзәге төзелә. Биредә 25 эшмәкәр катнашчак.

Эшмәкәрлек субъектлары саны үсеше өчен стационар булмаган сәүдә өлкәсендә житди потенциал бар, шул исәптән күчмә, авыл жиренә мобиль сәүдә. Районның 83 торак пункттыннан 29 кеше 50-100 кешедән артмый, анда стационар сәүдә житәрлек рентабельлелек тәэмин итми. Бу өлкәгә эшмәкәрләрне, шул исәптән авыл жирлегеннән дә жәлеп итү күздә тотыла.

Шәһәр микрорайоннарында, парк зоналарында (Р. Ш. Фәрдиев исемендәге парк, «Зәй» елгасы яр буенда) стационар булмаган сәүдә объектларын, сувенир продукциясен, тундырылган продукцияне, туклану пунктларын һ.б. урнаштыру күздә тотыла. Биредә 2024 елга кадәр төзү күздә тотыла, кимендә 15 яңа эшмәкәрлек нокталары.

Икенче мөһим юнәлеш-жәмәгать туклануы өлкәсен (кафе, ресторанның) үстөрү. Кулланучылар базары өлкәсендә 48 кече эшмәкәрлек субъекты эшли, шул исәптән 23 кафе.

Соңгы елларда аутсорсингга кече бизнес субъектларына (ИП Миргазов И. А., ИП Кузнецова С. В., ИП Хайрова С. И.) районның эре компанияләре – «Аккурайд Русия» ЖЧЖ, «Зэй шикәре» АЖ, «Завод Техно»ЖЧЖ тапшырылды.

Якын киләчәктә бу тренд сакланачак – кайбер жәмәгать туклануы объектларын, шул исәптән авыл хужалыгы өлкәсендә дә аутсорсингга тапшыру күздә тотыла. Кече эшмәкәрлекнең 4 субъектын төзү күздә тотыла.

Кече бизнесны юл буге сервисын үстөрүгә жәлеп итү эшкуарлык активлыгын үстөрү резервы булып тора. Бу өлкәдә гамәлдәге АЗСларга төзелеп килүче

«Золотой телец», «Родник», «Носорог» юл буге кафеларын (18 урынлык тулы кыйммәтле кемпинг булдыру), Шоссе урамы бугенча тиз туклану «Ивушка», «Зэй» пункттын реконструкцияләү күздә тотыла. Әлеге чаралар эшкуарлык өлкәсендә өстәмә 15 яңа эш урыны булдырырга мөмкинлек бирәчәк.

Ярминкә эшчәнлегеге уңышлы үсә. Соңгы 12 ел дәвамында киләсе елның август аеннан башлап апрель аена кадәр атна саен шимбә көннәрендә 7 сәгатътән 13 сәгатъкә кадәр шәһәрнең үзәк мәйданында авыл хужалыгы продукциясен сату ярминкәләре үткәрелә, аларда 50-60 крестьян-фермер хужалыгы, шәхси эшмәкәрләр, авыллардан үзмәшгульләр жәлеп ителә. Авыл жирендә агросәнәгать паркын файдалануга тапшыруны исәпкә алып, ярминкә эшчәнлегеге киңәйтеләчәк-40 урынга кадәр өстәмә мәйданчык булдырылды. Дару үләннәре, урман продукциясе, жирле хужалыклар продукциясе, бал, яшелчә, үсентеләр һәм башкалар жыю һәм сатуга аерым игътибар биреләчәк.

3.5. ЯШЬЛӘР АРАСЫНДА ЭШКУАРЛЫКНЫ ҮСТӨРҮ

Кече һәм урта бизнесны үстөрүдә төп бурычларның берсе-яшьләргә бу өлкәгә жәлеп итү.

Зэй муниципаль районында кече бизнес белән шөгылләнүче 1,5 мең субъектның яшьләр өлеше 30% тәшкит итә. Аларның күбесе сәүдә һәм кулланучылар базары (36%), транспорт (38%), сервис хезмәтләре (53%), мәгълүмат технологияләре (67%) өлкәләрендә теркәлгән. Эшкәртү секторларында, файдалы казылмалар чыгаруда, күчемсез милек белән операцияләрдә аларның өлеше житәрлек дәрәжәдә түгел (20% тан артык түгел).

Шактый өлеше (50% ка кадәр) шулай ук мөстәкыйль эш белән тәэмин итү өлкәләрендә мәшгуль.

Яшь эшкуарлар арасында агач эшкәртү өлкәсендәге проектларны уңышлы гамәлгә ашыручы «Форестер «Орман» ЖЧЖ директоры Р. В. Федотова

(«Татнефть» ГАЖ, республиканың кече нефть компанияләре заказлары) билгеләп үтәргә кирәк. Хезмәткәрләр саны-26 кеше.

Өченче ел «Модуль АХК " ЖЧЖдә заказлар динамикасы үсә (директоры А. В. Фадеев). Обьездная урамы буенча буш мәйданнарны арендага алып, яшь эшмәкәр индивидуаль заказлар буенча жылытылган павильоннар эзерли. Алар аеруча сәүдә һәм жәмәгать туклануы объектлары, Татарстан Республикасының Әлмәт зонасы хезмәт күрсәтү өлкәләре хужалары өчен кирәк булдылар. Эшмәкәрнең планнарында-Түбән Кама шәһәре, Яр Чаллы шәһәре, яқындагы өлкә базарларына керү.

Авыл хужалыгы өлкәсендә яшьләр эшкуарлыгын үстерү потенциалы югары. Районның төньяк-көнбатыш өлеше авыл жирлекләрендә бизнесның иң күп формасы кошчылык (Югары Пәнәчн, Бигеш, Югары Шепкә авыл жирлекләре). Уңышлы гамәлгә ашырыла торган проектлар арасында-ИП Мөхәммәтжанова А. И. (Кәрәкәс авылы), Әхмәтжанова А. Р. крестьян-фермер хужалыклары да бар. (Имәнлебаш авылы), Миңнеханов, Шакировлар (Урта һәм Түбән Пәнәче авылы) гаилә фермалары, республика гына түгел, ә күрше төбәкләр (Киров өлкәсе, Удмуртия Республикасы) өчен ел саен 150 меңнән артык яшь терлек һәм тавык сатучылар.

Әлегә гамәлгә ашырылмаган Авыл, шул исәптән яшьләр туризмы потенциалы кала. Россиянең Шәрәк форпостларының берсе буларак Зәй 1652 елда төзелгән, уникаль спорт объектлары (Федотово авылы тау чаңгысы комплексы, «Ялта-Зәй» чаңгычылары эзерләү үзәге) һәм горейф-гадәтләрдән (Югары Баграж авылы Олимпия чемпионы Саппор Федор Петрович Симашевның туган ягы булып тора), алга таба Зәй сусаклагычы акваториясенә алыштыргысыз ау һәм балык тоту биләмәләре туристлык агымнары үсешенә дөгъва итә алачак, шул исәптән вакыйга туризмы хисабына да (традицион татар бәйрәме Сабантуй, керәшен бәйрәме Питрау, Ал. Слобода авылында «Яблочный спас», Гулькино авылында «Уяв» чуаш бәйрәме). Бу өлкәдә берничә проектны гамәлгә ашыру күздә тотыла, шул исәптән муниципальара дәрәжәдәге проектларны да.

3.6. СӘНӘГАТЬ МӘЙДАНЧЫКЛАРЫН ҮСТЕРҮ ҺӘМ РЕЗИДЕНТЛАРНЫ ЖӘЛЕП ИТҮ

Район территориясендә 25 га мәйданда «Заман " сәнәгать паркы булдырылды. Сәнәгать паркын төзү турында карар 2015 елда кабул ителде. 2016 елның апреленнән. 150 мең тонна ашлык һәм Май чабу культураларын саклау мөмкинлеге булган элеватор комплексы сафка бастырылды. Барлыгы 1,5 млрд. сум шәхси инвестицияләр кертелгән. 1 ноябрьдә сәнәгать паркының беренче резиденты - " Зәй элеваторы» заводы ачылды. Хезмәткәрләр саны-64 кеше. Элеватор мәйданы-5,6 га якин киләчәктә ашлыкны тирәнтен эшкәртү һәм шикәр житештерү продуктларына бәйле кайбер проектларны гамәлгә ашыру күздә тотыла. 80 млн. евро торган шикәр

эшкэртү калдыкларыннан (меласса) биопакетлар житештерү заводы төзү проекты хупланды. Элеге инвестицион проектны гамэлгә ашыру буенча эзерлек эшлэре алып барыла.

Шулай ук Кытай Халык Республикасы вәкиллэре белән уртақ ашлык эшкэртү проекты да килештерү стадиясендә.

Зэй-2 микрорайонында муниципаль дәрәжәдәге 2 гектар майданлы сәнәгать майданчыгы төзелә. Беренче резидент – РОПА комбайннардын, РОПА-МАУС, ФЭНД тракторлардын эзерләү һәм ремонтлау цехы. 900 кв. метр майданлы бина тулысынча реконструкцияләнгән, 20 млн.сумнан артык акча салынган. ~~Предприятиене ачу 2018 ел ахырында планлантырыла.~~

Өченче майданчык-шәхси сәнәгать паркы (инвестор – эшмәкәр Шакиров Р. Ф.). Юнәлеш – икенчел чимал эшкэртү һәм халык куллану товарлары житештерү буенча кайбер юнәлешләр. Бүгенге көндә гомуми майданы 8 гектар булган жир кишәрлекләрен рәсмиләштерү эшлэре бара.

Гомумән алганда, элеге 2 сәнәгать паркы һәм Зэй-2 сәнәгать майданчыгы Зэй муниципаль районы икътисады үсешенә төп нокталарыннан берсе булырга тиеш. Резидентларның санын 30га житкерү күздә тотыла, төзелеш чорына хезмәткэрләр саны 900 кешегә кадәр булган жир салымнарын түләү буенча ташламалар бирү карала. Киләчәктә, 2024 ел-2023 елга, төп резидентлар рентабельле эшкә чыгарга тиеш.

3.7. ҮЗМӘШГУЛЬ ХАЛЫК ӨЧЕН ПРОГРАММА БУЛДЫРУ

Татарстан Республикасында кабул ителгән Федераль закон (Россия Федерациясенә 3 субъекты белән беррәттән) нигезендә, 2010 елның 1 гыйнварыннан үзмәшгульләр өчен һөнәри салым кертелә. Билгеләмә нигезендә, үзмәшгульләр категориясенә үз хезмәте белән акча эшлэүче кешеләр керә, ялланган хезмәткэрләрдән тыш яки торақ күчәмсез милекне арендага биреп, аннан керем алучылар.

2019 елда «Минем салым» кушымтасы аша үзмәшгуль буларак теркәлгән мөмкин булачак. (яки «Сбербанк Онлайн» кушымтасы). Шулай ук вакытта теркәлгән үзмәшгульлек салым инспекциясенә керемнәр турындагы мәгълүматны мөстәкыйль тапшырырга тиеш. Хезмәт өчен түләү алганда, эшне башкару мобиль кушымтада электрон чек формалаша. Бу чек клиентка бастырып чыгарылган яки электрон рәвештә тапшырыла ала. Шулай ук вакытта касса кирәк түгел. Керем елына 2,4 млн. нан артмаган үзмәшгуль салым түләүче булачак. Башлангыч исәпләүләр буенча, Зэй районында бу категория халыкның икътисади актив өлешенә бишенче өлешен тәшкил итә.

Бүгенге көндә салым салуның патент системасын кулланып эшмәкэрлек эшчәнлегә белән шөгыйльләнүчеләр дә бу категориягә күчәр дип көтелә. Ставкасы

дифференциациялэнгэн булачак – 4% (Өгэр акча физик затлардан кабул ителэ икэн) һәм 6% - юридик затлардан һәм шәхси эшкуарлардан түләү. Шуны истә тотып, үзмәшгульләрнең төп өлөшө 4% ставка буенча эшләнчәк. Бу кешеләр күрсәтелә физик затларга. Эшләнмәүче гражданның категорияларга бүлү күздә тотыла, ягъни хезмәтсез, әмма керем алучы затлар исемлегенә булырга тиеш. Теркәлмичә-законсыз эшмәкәрлек. Законнарда үзмәшгульләр төшенчәсе юк. Шулар ук вакытта, нигездә, яңа салымга (НПД) шәхси эшмәкәрләр өчен иминият взносларын түләргә кирәк булмаудан соң күчәчәк һәм икенчедән, ставкасы отышлырак. (Өстәмә рәвештә 10 мең сумга кадәр акча бүлеп бирәчәк).

Бүгенгә көндә Зәй районында үзмәшгуль гражданның тарафыннан 35 төрдән артык хезмәт күрсәтелә.

Зәй муниципаль районында үзмәшгуль гражданның тарафыннан башкарыла торган хезмәтләр

Хезмәт күрсәтү базары

Фатирларны ремонтлау:

шулар исәптән

- түшәмне демонтажлау
- сантехника эшләре
- тәрәзәләрне урнаштыру
- ишекләр урнаштыру
- плитка эшләре
- штукатурлау эшләре
- буяулар эшләре
- линолеум жәю
- бизәү эшләре
- электротехника эшләре
- пластиктан жылылык белән тәмин итү
- радиаторларны алыштыру

Йортлар төзү һәм ремонтлау:

шулар исәптән

- фундаменталь эшләр
- кладка эшләре
- түбә ябу эшләре
- агач йортлар төзү
- фасадларны жылыту һәм тышлау
- брусчатка салу
- коймалар әзерләү һәм урнаштыру
- **водосточные** торбалар урнаштыру
- балта эше

- агач эшлэре

Чүмеч эшлэнмэлэр ясау

Хезмэтлэр:

шул исэптэн

- клиринг хезмэтлэре

- маникюр, педикюр хезмэтлэре

- мөндөр чистарту

- массаж

- фитнес хезмэтлэре

- туй күлмэклэрен прокатка бирү

- йорт камыр ризыклары ясау

- йорт тортлары ясау

- аяк киеме ремонтлау

- арендага торак бирү

- чэчтараш хезмэтлэре

- өйдө матурлык салоны

- балта эшлэре

Базарны баялăу өчен күчмә мониторинглар һәм тикшеренүләр үткөрү күздә тотыла. Үзмәшгульләрнең һөнәри керем салымын теркәү һәм түләү өчен күчешен стимуллаштыру буенча аерым программа булдыру күздә тотыла.

3.8. АВЫЛ ХУЖАЛЫГЫНДА КООПЕРАЦИЯНЕ ҮСТЕРҮ

Төп юнәлешләрнең берсе-авыл хужалыгы һәм тәэмин итү-сату кооперациясен үстерү, шул исәптән авыл жирлегендә дә.

Бүгенге көндә районда төрле формадагы 6 кооператив төзелде, шул исәптән 2се – житештерү һәм эшкәртү өлкәсендә, 1се – сәүдә тармагында, 2се – тәэмин итү-сату юнәлешендә һәм 1 кредит юнәлеше.

Авылда бизнесның бу формасы уңышлы булуын «Зэй»катнаш авыл хужалыгы кооперативы раслый. Тире һәм солы сатып алганнан башлап, хужалык 20 башка сугым цехы ачкан, ел саен халыктан 3 мең тоннадан артык макулатура жыя, дару үләннәре, урман продукциясе, полиэтилен жыю белән шөгылльләнә. Биредә 23 кеше эшли, 19 млн.сум инвестиция кертелгән. Алдагы планнарда (2019 ел). - Казан шәһәрәндә икенчел чимал (макулатура) жыю буенча яңа ноктаны ачу, 2 сменалы эшкә күчү (күләмнәр арту сәбәпле). Бу өстәмә 4 эш урыны булдырырга, базар географиясен киңәйтергә мөмкинлек бирәчәк (республиканың көньяк-көнчыгышын, шулай ук Башкортстанның Октябрьск районын логистикага кертергә).

Авылда бизнесның кооператив рәвешен булдыру перспективасы аның сизелерлек ярдәм итү мөмкинлеге белән дә бәйле-республика дәрәжәсендә 70 млн.сумга кадәр күләмдә кулланучылар кооперативының матди-техник базасын үстерүгә грантлар бүлеп бирү каралган.

Шуңа күрә 10 нан да ким булмаган авыл хужалыгы товар житештерүчеләрен берләштерүче аерым куст кооперативларын төзү белән авыл хужалыгы продукциясенә (шәхси хужалыклар арасында сораштыру) барлыкка килүен ачыклау күздә тотыла. Авылда потенциал эшкуарларны ачыклау өчен " Татарстан Республикасы кооперацияләрен үстерү буенча компетенцияләр үзәге» белән берлектә авыл кооперациясен үстерү схемаларын һәм төрләрән аңлату белән зона

киңәшмәләре уздыру каралган. Район үзенчәлеген исәпкә алып, авыл хужалыгы продукциясен – ит, сөт, йомырка, бал, яшелчә, жиләк – жимеш, кече хужалыклар житештергән жиләк-жимеш, нигездә, шәхси хужалыклар тарафыннан яңа төзелгән кооперативлар аша сатуны арттыру күздә тотыла. Бу юнәлеш буенча өстәмә 4 кооператив төзү каралган (көнъяк-көнбатыш зона-1, төньяк-көнбатыш зонасы-1, көнчыгыш зонасы-1 һәм шәһәрнең шәхси секторы-1).

Заготзерно, Көнчыгыш юлүткәргеч микрорайонында авыл жирлегендәге Агросәнәгать паркын төзү эшләре тәмамланып килә. Бу Татарстан Республикасында мондый форматтагы беренче пилот проекты. ~~Агронаржның мәйданы 1072 кв. метр тәшкил итә, аның составына сәүдә залы, ит, яшелчә, фасовторү производствосы, суыткыч жиһазлары керә.~~

~~962,2 квадрат метр мәйданда ит цехы урнашкан, аның тәүлегенә 2,5 тонна егәрлеге бар һәм яшелчә — 2 тонна. Шулай ук ярма һәм сибелүче продуктларны фасовкалау — буенча — цех эшли. Туңдыргыч камералар, лабораторияләр жиһазландырылган, анда азык төлекнең, киштәләренң сыйфаты тикшереләчәк. Бу учреждениедә 27 кеше — сатучылар, сөт кабул итүчеләр, яримфабрикатлар әзерләүчеләр, төргәкләр, лаборантлар эшләячәк дин планлантырыла.~~

Бу сәүдә мәйданчыгында фермерлар сөт, ит һәм яшелчә продуктларын сата алачаклар.

~~Ачык мәйданчыкта шулай ук шәхси хужалыклар, фермер хужалыклары катнашында ярминкә мәйданчыгы булдыру күздә тотыла. Эшләнгән схема нигезендә, Агронаржка продукция район КФХыннан төзелгән авыл хужалыгы продукциясе (ит, сөт, ярмалар, йомырка, яшелчә) белән тәмин итүгә озақ сроклы килешүләр нигезендә алыначак. Әлеге КФХларның барысы да яңа төзелгән «Зәй» кулланучылар кооперативы составына керде. Фасовка торү цехлары (4 кеше), ит (3 кеше) һәм яшелчә (3 кеше) эшкәртү ачылачак.~~

~~Сәүдә залында жирле эшмәкәрләр өчен 20 сәүдә урыны булдыру күздә тотыла.~~

Агронаржның рентабельле эшенә чыгуы (2024 ел) халык белән эшләүнең кооператив рәвешен үстерү белән бергә районның азык-төлек базарын, киләчәктә Кама Арьягының күрше шәһәрләрен сыйфатлы авыл хужалыгы продукциясе белән баетырга мөмкинлек бирәчәк.

4. ТЕРРИТОРИЯНЕҢ ИНВЕСТИЦИОН ЖӘЛЕП ИТҮЧӘНЛЕГЕН БӘЯЛӘУ, ЭШКУАРЛЫКНЫ ҮСТЕРҮ ЮНӘЛЭШЛӘРЕН ҺӘМ КОНКРЕТ ЧАРАЛАР ИСЕМЛЕГЕ

Зәй муниципаль районы 1972 елда оешкан, Татарстан Республикасының көнъяк-көнчыгыш өлешендә урнашкан, административ үзәк – Зәй шәһәре.

Татарстан Республикасы составында Зәй муниципаль районы Идел бие федераль округына, Европа макроикътисади зонасына керә. Зәй районы икътисад-географик яктан уңайлы урында, Түбән Кама, Әлмәт, Яр Чаллы сәнәгать өлкәсендә

үсеш алган шәһәрләрдән 40 минут ераклыкта урнашкан.

Район территориясе 1900,8 кв. км тәшкил итә, шул исәптән авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләрнең майданы – 1223,8 кв.км., майданның 29% урман һәм урман үсентеләре алып тора (республика буенча өченче күрсәткеч).

Руда булмаган казылмаларның табигый ресурслары төрле-керамзит балчыклары, мергель, ком һәм гравий ятмалары бар. Зур табылган запаслары-нефть һәм газ, төче жир асты сулары (Галия, Югары Ослан), минераль су чыганакалары (Ромашкино) һәм Карамалы техник сулар чыганагы бар.

Сәнәгать Зәй шәһәрндә урнашкан һәм электр энергетикасы предприятиеләре («Генерирующая компания» ААЖ филиалы Зәй ГРЭС), автомобиль төзелеше («Аккурайд Руссия» ЖЧЖ), азык-төлек һәм эшкәртү сәнәгате («Зәй крекер» ЖЧЖ, «Зәй шикәре» ААЖ, «Зәй элеваторы» ЖЧЖ һ.б.), жылыткычлар житештерү предприятиеләре («Завод Техно» ЖЧЖ) һәм электротехника продукциясе («ТатЭК»ЖЧЖ) тәкъдим ителгән.

Төп терлекчелек тармагы-сөт-ит терлекчелеге сабан бодае, көзге арыш, арпа, карабодай, шикәр чөгендере игелә.

Район территориясе буенча магистраль газүткәргечләр һәм нефть үткәргечләр системасы, төбәк эһәмиятендәге автомобиль юллары, тимер юл магистрале уза, алар Татарстан Республикасы эчендә, Россия Федерациясе төбәкләренә, якин һәм ерак чит илләргә йөк һәм пассажирлар агымын күчерүне тәэмин итә. Зәйнең төньяк өлешендә Мәскәү, Санкт – Петербург, Сочи, Анталия, Прага шәһәрләре белән турыдан-туры элемтәдә Бигеш халыкара аэропорты урнашкан.

Зәй муниципаль районы территориясендә төрле оештыру-хокукый формадагы 580 предприятие һәм оешма эшчәнлек алып бара.

Территория икътисадына инвестицияләр жәлеп итү Зәй муниципаль районы жирле үзидарә органнары алдында торган иң мөһим бурычларның берсе булып тора.

Территориянең инвестицион жәлеп итүчәнлегенә социаль-икътисадый үсешнең уңай һәм тискәре факторлары: тотрыклылык һәм финанс бәйсезлегенә дәрәжәсе, халыкның тормыш дәрәжәсе һәм Эшлекле активлык дәрәжәсе йогынтысында формалаша торган тулы бер комплекс белән билгеләнә. Зәй муниципаль районы үзенең табигый-климат шартлары, житештерү потенциалы, икътисадый-географик торышы һәм башка факторлар буенча инвестицион яктан жәлеп итә торган район булып тора. Бу хакта түбәндәге күрсәткечләр сөйли:

- файдалы икътисади-географик хәле;
- тимер юл һәм автомобиль элемтәсе, һава юллары булу (аэропорт);
- табылган файдалы казылма ятмалары: нефть, керамзит балчыклары, мергель, ком һәм гравий булу;
- урман фонды булу (район территориясенен 29% биләгән катнаш, яфраклы урманнар);
- үсеш алган транспорт челтәре, элемтә һәм электр белән тәэмин итү коммуникацияләре челтәре.

Төп капиталга инвестицияләр динамикасына Анализ күрсәткәнчә, юл төзелеше, социаль өлкә инфраструктурасына кертемнәр, районны төзекләндерү актив темплар белән тормышка ашырылган алдагы елларда район икътисадына һәм социаль өлкәсенә сизелерлек өлеш кертелгән. 2017 ел нәтижәләре буенча районның икътисад һәм социаль өлкәсен үстерүгә төп капиталга 4682 млн. сум инвестиция кертелгән, ягъни 2015 ел дәрәжәсенә карата 131,6%.

2015 елда район буенча жан башына кертелгән инвестицияләр күрсәткече 62,8 мең сум тәшкил итте, 2016 елда — 95 мең сум, 2017 елда — 84 мең сум, 2018 елда 84 мең сум. - 52,2 мең сум.

1 нче таблицادا Зәй муниципаль районы буенча төп капиталга инвестицияләр динамикасы 2016-2018 еллар өчен тәкъдим ителде.

Табл. 1. 2015-2017 елларда төп капиталга инвестицияләр динамикасы.

Күрсәткеч атамасы	2016г.	2017г.	2018г. (ожидаемое)
Фактта гамәлдә булган бәяләрдә төп капиталга инвестицияләр (млн. сум.)	5387	4682	2 878
Инвестицияләр үсеше темпы гамәлдә булган бәяләрдә, (%)	151	87	62
Төп инвестицияләр	95	84	52,2

2016-2018 елларда Зәй муниципаль районында Төп капиталга төп инвестицияләр чыганагы булып предприятиеләрнең үз һәм заем акчалары торды. 2016 елда шәхси капитал салу өлеше бюджет 152,5 млн. сумнан артып киткән, ягъни 60,9% ка.

2015-2017 елларда икътисадның реаль секторын финанслауда банк өлкәсе өлеше 40 % ка якин тәшкил итте.

Районда инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген яхшырту, эшлекле активлыкны арттыру буенча житди эш алып барыла:

- районның инвестицион декларациясе кабул ителде;
- районның инвестицион паспорты эшләнде;
- муниципаль милек, инвестицион майданчыклар һәм инвестицион проектлар реестрлары алып барыла;
- «Зәй муниципаль районы муниципаль берәмлеге» территориясендә уңай инвестицион климат тәэмин итү буенча жирле үзидарә органнары эшчәнлеге стандарты кертелде.

Инвестицион проектларга муниципаль ярдәм күрсәтү системасы норматив база формалаштырылган һәм эшли:

- Зәй муниципаль районы башлыгы карары белән Зәй муниципаль районының Инвестицион декларациясе расланды;
- Зәй муниципаль районы Советы карары белән залог фонды турында Нигезләмә кабул ителде;

- Зэй муниципаль районы Башлыгы карары белән Татарстан Республикасы төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хужалык министрлыгы башлыгы каршында инвестицион климатны яхшырту буенча Ижтимагый Совет төзелде;

- муниципаль дәрәжәдәге «Заман " сәнэгать майданчыгы концепциясе кабул ителде һәм төзелде»;

- муниципаль берәмлекнең инвестицион эшчәнлеге турында мәгълүмат районның рәсми сайтында урнаштырыла;

- Зэй муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы расланды.

Жир кишәрлеген төзү өчен арендага бирү турында Карар кабул ителгән көнгә кадәр вакытның уртача озынлыгы 2015 елның 90 көннән 2018 елларда 40 көнгә кадәр кимеде.

Жир пайларын, шәхси торак төзелеше өчен жир кишәрлекләрен, инвестицион проектлар өчен жир кишәрлекләрен рәсмиләштерүгә бәйле салым салу объектлары булган жир кишәрлекләре майданы арткан.

Иң мөһим муниципаль хезмәтләр арасында, шул исәптән, кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары өчен дә, архитектура һәм шәһәр төзелеше өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләр бар. Соңгы 3 ел эчендә кече эшмәкәрлек субъектлары өчен 42 шәһәр төзелеше планы эзерләнде (2016 ел.- 15, 2017 ел.- 13, 2018 ел.- 14). Шул ук вакытта әлеге хезмәт күрсәтү вакыты 2018 елда 20 көннән 14 көнгә кадәр кимегән. Шул ук вакыт эчендә кече эшмәкәрлек субъектларына жир эшләр башкаруга 17 ордер бирелгән (2016 ел.-5, 2017 ел.-6, 2018 ел.-6). 2016-2018 еллар өчен бирелде. кече бизнес субъектлары өчен шулай ук төзелешкә 29 рөхсәт (2016 ел.- 10, 2017 ел.-7, 2018 ел.-12), әлеге хезмәт күрсәтү вакыты 2018 елда 7 көннән 5 көнгә кадәр кимегән. 2016 елда 21 объект файдалануга тапшырылган.- 10, 2017 ел.- 6, 2018 ел.5).

Кече һәм урта бизнес алып бару өчен кирәкле шартлар тудыру мөһим бурыч булып кала. Бу өлештә һәр муниципалитет бәяләмәсе белән Татарстан Республикасының эшлекле климатын тикшерү нәтижәләре игълан ителде. Йомгаклау аһәмияте һәр районда бизнес өлешен исәпкә алып исәпләнде. Шул ук вакытта тармак структурасы буенча һәр районда 100 эшмәкәр сораптырылды.

Тикшеренү «Ак-барс» банкы һәм Magram Market маркетинг һәм социология тикшеренүләре Россия тикшеренү агентлыгы белән берлектә эшкуарларның хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкил аппараты тарафыннан уздырылды.

Бизнес активлыгы индексы-кече бизнесның агымдагы кәефен дә, шулай ук якин киләчәккә өметләрне дә чагылдыра. Бу сегментта сату һәм табыш, кадрлар, финанслауның һәркем файдалана алырлык булуы һәм инвестицияләргә эзер булуы юнәлешләре каралды.

Әлеге күрсәткеч буенча Район 45 районнан 16 урында тора.

Бизнес кәефе индексы буенча (рейтинг 2017 ел нәтижәләре белән чагыштырганда муниципаль районнарда бизнес кәефе индексын үзгәртү динамикасын бәяли), Зэй районы 3,7 процент пунктка күтәрелде һәм 2 урында тора.

5. ПРОГРАММАНЫ РЕСУРСЛАР БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

Әлеге программаның төп чараларын гамәлгә ашыруга түбәндәге финанс ресурслары карала:

Барлык финанслау чыганаclarы:

Ел	Суммасы, мең сум
2019	- финанслау каралган: - Зэй муниципаль районы бюджеты-150 мең сум, СМПның 50 млн. үз акчалары
2020	- финанслау каралган: - Зэй муниципаль районы бюджеты-150 мең сум, СМПның 55 млн. үз акчалары
2021	- финанслау каралган: - Зэй муниципаль районы бюджеты-150 мең сум, СМПның 60 млн. үз акчалары
2022	- финанслау каралган: - Зэй муниципаль районы бюджеты-150 мең сум, СМПның 70 млн. үз акчалары
2023	- финанслау каралган: - Зэй муниципаль районы бюджеты-150 мең сум, СМПның 115 млн. үз акчалары

Программа чаралары тиешле елларга каралган ассигнованиеләр күләме буенча төгәлләштерелергә тиеш.

Программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм тиешле елга һәм план чорына Татарстан Республикасы бюджеты проектын формалаштырганда ел саен төгәлләштерелергә тиеш.

6. ХӘВЕФ-ХӘТӘРЛӘРНЕ БӘЯЛӘУ, АЛАРНЫ КИМЕТУ БУЕНЧА ЧАРАЛАР

Кече һәм урта бизнес-икътисады активлыкның бер формасы гына түгел, районның социаль-икътисады үсешенә тотрыклылыгы гарантиясе дә. Районда кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү дәрәжәсе бизнесны үстерү, инвестицияләр жәлеп итү, эшчәнлек өлкәсен киңәйтү өчен уңай климат индикаторы булып тора.

Программаның төп чараларын гамәлгә ашыру төбәк дәрәжәсендә дәүләт ярдәме чараларының сыйфатын һәм нәтижәләлеген күтәрү нигезендә кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен уңай шартлар булдыруны тәмин итә.

Муниципаль программаны тормышка ашырганда аларның барлыкка килү һәм аларны минимальләштерү сәбәпләренә анализ таблицада китерелгән:

Куркынычлылык исеме	Барлыкка килү сәбәпләрен анализлау	Аларны киметү буенча чаралар
---------------------	------------------------------------	------------------------------

1. Идарэ куркынычлылыгы	Идарэ персоналының тэжрибэсе житэрлек түгел	Программа катнашучылары эшчэнлегенэ башка аспектлары һәм финанс хэле мониторингын оештыру
2. Административ куркынычлылык	Лицензия алу, күзэтчелек ведомстволарыннан рөхсэт алу һәм килешү мәсьәләләре;	Тиешле килешүләрне эзерләүдә ярдәм итү.
3. Икътисади, финанс куркынычы	<p>Финанс рисклары килеп чыгуга ярдәм итә:</p> <ul style="list-style-type: none"> • икътисади тотрыксызлык; • инфляция; <p>* бюджет акчалары дефициты;</p> <ul style="list-style-type: none"> • • базардагы ресурслар бәясенен артуы 	Бизнес – планнар, проектлар эшләүдә һәм закон таләпләренә туры килә торган нигезләр һәм бәяләмәләр эзерләүдә ярдәм күрсәтү.
4. Кече һәм урта эшкуарлык эшчәнлеген жайга салучы норматив хокукый законнарны үзгәртү куркынычы	Муниципаль программага үзгәрешләр кертү	Программа чараларын норматив документлар белән тәңгәлләштерү

7. ПРОГРАММАНЫҢ ПЛАНЛАШТЫРЫЛГАН ИКЪТИСАДЫЙ НӘТИЖӘЛӘЛЕГЕ, ПРОГРАММА БЕЛӘН ИДАРЭ ИТҮ ҺӘМ ГАМӘЛГӘ АШЫРУНЫ КОНТРОЛЬДӘ ТОТУ

Программа чараларын гамәлгә ашыруның нәтижәлелеге түбәндәге күрсәткечләр белән характерлана:

– ярдәм алуучылар реестрына кертелгән кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары саны ел саен арта бара;

- ярдәм алган кече һәм урта эшкуарлык субъектларыннан салым керемнәре үсеше темпларын арттыру;

- грант ярдәме алган кече һәм урта эшкуарлык субъектлары саны-ел саен кимендә 10 берәмлек.;

- яңа эш урыннары саны-кимендә 40-612 урын;

- лизинг килешүләрә буенча субсидия алган кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары саны-ел саен кимендә 3 берәмлек.;

– кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары тарафыннан төп акчаларны алу өчен жәлеп ителгән финанс чаралары күләме-ел саен 20 млн сумнан да ким түгел;

- грант ярдәме алган яшьләр арасыннан кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары саны 3 тапкырдан да ким түгел.;

- халыкка түләүле хезмәт күрсәтүчеләр санын арттыру;

- сәнәгать һәм авыл хужалыгы продукциясен житештерү күләмен арттыру.

Программаның үтәлеше буенча гомуми контрольне Зәй муниципаль районы Башкарма комитеты житекчәсе башкара. Программаны тормышка ашыруны оператив контрольдә тотуны Башкарма комитет житекчесенә икътисади үсеш буенча урынбасары башкара.

Икътисад бүлгә программа чараларын планлаштыру, үзара хезмәттәшлек, координацияләү һәм контрольдә тотуны оештыра.

Ел саен икътисад бүлгә программаны гамәлгә ашыруның барышы турында хисап тапшыра.

8. НӘТИЖӘЛӘР ҺӘМ ТӘКЪДИМНӘР

Программа Россия Федерациясе Президентының май указында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү һәм индивидуаль эшкуарлык инициативасына ярдәм итү буенча бурычларны хәл итү һәм стратегик максатларга ирешү өлешендә күрсәтелгән максатларга ирешүгә юнәлдерелгән.

Төп бурычларның берсе-эшкуарлыкны популярлаштыру, КУЭ жәлеп итүчәнлеген арттыру, халыкның төрле төркемнәре белән эш белән тәэмин итү формасы буларак бизнеска кызыксынуны стимуллаштыру, ул лаеклы тормыш рәвешен тәэмин итәчәк һәм, нәтижәдә, кече һәм урта бизнес өлкәсендә эшләнүчеләр саны арту. Программа эшкуарның уңай образын булдыруга, бизнес алып барырга сәләтле кешеләрне ачыклауга һәм аларны эшкуарлык эшчәнлегенә актив кертүгә юнәлдерелгән.

Программа үзмәшгуль гражданның яңа салым режимына күчүен ачыклау һәм стимуллаштыруга юнәлдерелгән.

Мәгълүмати материаллар булдыру һәм бастыру, мәктәп укучылары, студентлар, пенсионерлар, эшсез, хатын-кызлар, запастагы һәм тд эштән азат ителгән затлар өчен белем бирү программаларында катнашу күздә тотыла.

Инвестицион стадиядә аларның чыгымнарын киметү максатларында КУЭ алырлык мәйданчыклар белән тәэмин итү мөһим чара булып тора. Һәм монда төп юнәлешләрнең берсе – 32 сәнәгать паркын һәм муниципаль дәрәжәдәге 3 мәйданчыкны булдыру һәм гамәлгә ашыру.

Эре заказчыларның (предприятиеләрнең) сатып алуларда кече һәм урта эшкуарлык субъектларының катнашуын арттыру буенча чараларны гамәлгә ашыру

күз алдында тотыла – 23% ка һәм муниципаль сатып алуларның өлеше өлешен (2023 елга-75% ка житкерү белән) житкерү.

Аерым юнәлеш буенча аларны авыл хужалыгы кооперациясенә жәлеп итү аша авыл халкының эшлекле активлыгын һәм керемнәрен арттыру өчен шартлар тудыру чаралары каралган.

Бүгенге көндә Экспорт эшчәнлеген гамәлгә ашыручы КУЭ субъектлары өлеше бик түбән. ~~Тышкы базарларга чыгу КУЭ субъектларына күп кенә юнәлешләрдә мөмкинлек бирә.~~ Шуңа күрә КУЭ субъектларының халыкара базарларга чыгуына ярдәм итү чаралары каралган.

2019-2023 елларга Зэй муниципаль районында КУЭ үсеше буенча төп күрсәткечләр.

№ п/п.	Күрсәткечнең исеме	Үлчәү берәмлеге	2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
1	<u>Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары саны</u>	ед.	1558	1612	1708	1785	1863
2	<u>Шәхси эшмәкәрләрне дә кертеп, кече һәм урта эшмәкәрлек өлкәсендә мәшгуль кешеләр саны (шул исәптән, үзмәшгуль гражданны да легальләштерү))</u>	чел.	4951 (696)	5019	5069	5195	5363
3	ВТП да кече һәм урта эшмәкәрлек өлеше	%	15,4	16,1	16,7	17,0	17,8
4	<u>Шәхси эшкүарларны да кертеп, кече һәм урта эшкүарлык субъектлары булып торучы экспортлар өлеше чимал экспорты гомуми күләмдә түгел</u>	%	0,19	0,21	0,28	0,37	0,51
5	<u>Катнашучылар СМП булган заказчыларны сатып алу өлеше, %</u>	%	17	18	19	21	23
6	СМПга туры килә торган бюджетның үз керемнәре өлеше	%	18	19	20	21	23
7	Жирле массакүләм мәгълүмат чараларында, ТВ, интернет-сайтларда СМПны	%	120	125	130	135	140
8	Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының әйләнеше	млн. руб.	7515,2	8266,72	9093,39	10002,7	11002,97
9	СМП катнашучы муниципаль сатып алулар өлеше	%	70	71	72	73	75
10	<u>Кече һәм урта эшкүарлык предприятиеләре эшчәнлегеннән берләштерелгән бюджетка салым керемнәре күләме</u>	млн. руб.	328,5	330,8	333,1	336,2	339,1

2019-2023 елларга муниципаль программаның төп чаралары исемлеге.

Бурыч исеме	Төп чараларның исеме	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары- <u>жирле бюджет,</u> <u>мең сум.</u>	Индикаторы программы
1	2	3	4	5	
1. КУЭка ярдәм итү инфраструктурасын үстерү	1.1. Татарстан Республикасы Эшқуарлықка ярдәм итү үзәге вәкиллеген (1 берәмлек) булдыру 1.2. СМП тапшыру өчен, өченче затларның хоқуқларыннан азат булган мөлкәт исемлеген яңарту	Зәй муниципаль районы Башкарма комитеты Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы	2019ел. 2019-2023елл	-	2019г. - 1 2019г.-1 2020г.-1 2021г.-1 2022г.-1 2023г.-1
2. Инженерлык инфраструктурасы объектларын төзү һәм Инвестицион проектларны гамәлгә ашыру өчен кирәкле ресурсларга КУЭ алу системасын яхшырту	2.1. Муниципаль дәрәжәдәге 2 сәнәгать паркы һәм 3 майданчык булдыру 2.2. Зәй муниципаль районы сайтында эшмәкәрлек алып бару өчен буш майданнар һәм жир участкалары турындагы мәғлүмәтлар белән вкладка төзү 2.3. Муниципаль милектәге буш биналарны, шулай ук буш жир кишәрлекләрен арендага СМС бирү	Зәй муниципаль районы Башкарма комитеты Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы	2019-2023елл	-	2019г.-1 2020г.-1 2021г.-1 2022г.-1 2023г.-1 2019г.-1 2019г.-60% 2020г.-65% 2021г.-70% 2022г.-75% 2023г.-80%
3. КУЭ субъектларына финанс ярдәме	3.1. Сәнәгать майданчықлары һәм сәнәгать парклары резидентларына	Зәй муниципаль район Советы		-	2019г.-1 2020г.-1

<p>чараларын гамэлгэ ашыру</p>	<p>салым ташламалары һәм преференцияләре бирү</p> <p>3.2. СМП, КФХ һәм эшкуарлык кече формаларын ярминкә майданчыкларын түләүсез бирү</p>		<p>2019-2023елл</p>		<p>2021г.-1 2022г.-1 2023г.-1</p> <p>2019г.-1 2020г.-1 2021г.-1 2022г.-1 2023г.-1</p>
<p>4. Кече һәм урта эшмәкәрлекне популярлаштыру</p>	<p>3.1 Массакүләм мәгълүмат чаралары белән актив хезмәттәшлек («Новый Зай», «Зэй офыклары», Зэй ТВ, СМП эшчәнлеген яктырту буенча)</p> <p>3.2 Мәгълүмати-хокукий презентация материаллары басмалары</p> <p>3.3 "Иң яхшы яшь эшмәкәр", «Иң яхшы сәүдә предприятиесе», «Иң яхшы эшмәкәр», кече һәм урта бизнес өлкәсендә «Иң яхшы инновацион предприятие» конкурсларында катнашу»</p> <p>3.4 Мәктәп укучылары өчен эшкуарлык гомумуку программасын булдыру</p> <p>3.5. Кече бизнес лидерлары дәрәсләре, Зэй көллияте укучылары һәм студентлары экскурсияләре</p>	<p>Икътисад бүлеге <u>Мәгариф идарәсе</u> <u>Ресурс үзәге</u> <u>Политехника көллияте</u> <u>Мәгариф идарәсе</u></p>	<p>2019-2023елл</p>	<p>20,0</p>	<p>2019г.-20 2020г.-22 2021г.-24 2022г.-26 2023г.-28</p> <p>2019г.-4 2020г.-4 2021г.-4 2022г.-4 2023г.-4</p> <p>2019г.-1 2020г.-1 2021г.-1 2022г.-1 2023г.-1</p> <p>2020г.-1</p> <p>2019г.-5 2020г.-5 2021г.-5</p>

	3.6 «Яна Зэй»газетасында -«Кече бизнес хәбәр итә» рубрикасын булдыру 3.7 Жирле бизнесның махсус сайтын булдыру				2022г.-5 2023г.-5 2019г.-1 2019г.-1
4. Экспортерларга мәгълүмати һәм хокукий ярдәм күрсәтү механизмнарын үстерү	5.1 Чит ил партнерлары белән элементләр эзләү һәм жайга салу, халыкара күргәзмәләрдә һәм ярминкәләрдә МСП техник ярдәме күрсәтү (шул исәптән Татарстан Республикасы бюджеты һәм жирле бюджет хисабына)) 5.2 Жирле дәрәжәдә экспорт эшчәнлегенә ярдәм итү чаралары турында смс өчен укыту семинарлары үткәрү 5.3 СП, ТР ИҮА белгечләрен жәлеп итеп, СМП грант һәм башка дәүләт ярдәме чараларында катнашу буенча ярдәм итү	Икътисад бүлеге	2019-2023елл	-	2019г.-1 2020г.-1 2021г.-1 2022г.-1 2023г.-1 2019г.-4 2020г.-4 2021г.-4 2022г.-4 2023г.-4 2019г.-5 2020г.-5 2021г.-5 2022г.-5 2023г.-5
5. СМП катнашучы заказчыларның сатып алу өлешен арттыру	6.1 Эре заказчылар белән аларның тәэмин итү чылбырына СМП урнаштыру буенча килешүләргә гамәлгә ашыруны тәэмин итү	Икътисад бүлеге	2019-2023елл	-	2019г.-1 2020г.-1 2021г.-1 2022г.-1 2023г.-1
6. Салым түләүчеләр тарафыннан теркәлгән гражданның санын	7.1 Үзмәшгульлекне үстерү буенча район фондын төзү һөнәри салым түләүгә күчкән гражданның хисабына үзмәшгульлекне үстерү	Икътисад бүлеге	2019-2023елл	130,0	2023г.-1

арттыру	<p>7.2 Һөнәри салым түләүгә күчү буенча гражданнарны мотивацияләү юл картасы программасын эшләү</p> <p>7.3 Профессиональ салым түләүгә күчкәндә стимуллы факторларны исәпкә алып нигезләмәләрне аңлату буенча потенциал салым түләүчеләр белән очрашулар ачыклау һәм оештыру</p> <p>7.4 Базарның соры ранкасын легальләштерү һәм шәхси эшмәкәрнең нуль хисапларын бирә торган үзмәшгульлегенә күчүен стимуллаштыру</p>				<p>2019г.-1</p> <p>2019г.-12 2020г.-12 2021г.-12 2022г.-12 2023г.-12</p> <p>2019г.-15 2020г.-15 2021г.-15 2022г.-15 2023г.-15</p>
7. СМП катнашучы муниципаль сатып алулар өлешен арттыру	<p>8.1 КУЭ субъектлары өчен муниципаль сатып алулар мәсьәләләре буенча белем бирү программаларын һәм семинарларын гамәлгә ашыруга ярдәм итү</p> <p>8.2 КУЭ субъектларыннан кече күләмдә (100 мең сумга кадәр) сатып алуны заказ бирүчеләр тарафыннан муниципалитет дәрәжәсендә НПА кабул итү</p> <p>8.3 СМП өчен дәүләт һәм муниципаль сатып алулар процедурасын теркәүне һәм уздыруны гамәлгә ашыручы консалтинг фирмалары үсешен</p>	Икътисад бүлеге	2019-2023елл	-	<p>2019г.-1 2020г.-1 2021г.-1 2022г.-1 2023г.-1</p> <p>2019г.-1</p> <p>2019г.-1 2020г.-1 2021г.-1 2022г.-1 2023г.-1</p>

	стимуллаштыру				
8. Үз эшен башларга теләүче гражданнарның өлешен арттыру	9.1 16 яшьтән 64 яшькә кадәрге гражданнар арасында сораштыру үткәру	Икътисад бүлеге	2019-2023елл	-	2019г.-1 2020г.-1 2021г.-1 2022г.-1 2023г.-1
9. СМПга туры килә торган бюджетның үз керемнәре өлешен арттыру	10.1 Сату базарларын киңәйтүгә ярдәм итү; дәүләт һәм муниципаль ярдәм программаларында катнашу, мөлкәт ярдәме күрсәтү һәм СМПга ярдәм итү инфраструктурасын яхшырту; "үзмәшгульлекне" легальләштерү	Икътисад бүлеге, Зәй муниципаль районы Советы	2019-2023елл	-	2019г.-10% 2020г.-10% 2021г.-10% 2022г.-10% 2023г.-10%
10. <u>СМП әйләнешен арттыру</u>	11.1 <u>Сәнәгать майданчыклары резидентларының житештерү күләме үсеше, яна предприятиеләрне жәлеп итү һәм киңәйтү, шул исәптән житештерү, транспорт, авыл хужалыгы өлкәсендә дә</u>	<u>Икътисад бүлеге, эшкуарлык жәмгыяте</u>	2019-2023елл	350 000,0	2019г.-70 тыс. руб. 2020г.-70 тыс. руб. 2021г.-70 тыс. руб. 2022г.-70 тыс. руб. 2023г.-70 тыс. руб.
<u>Барысы:</u>				350 750,0	